

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ В ДЕРЖАВІ

УДК 351.88

Дурман Олена Леонідівна,

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, 75100, Херсонська обл., м. Олешки, пров. Зоряний, 14, тел.: 0954278878, e-mail: ol.durman@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7829-9944>

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ БЛОКІВ НА ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОБЛЕМ

Анотація. Постановкою проблеми у статті визначається те, що у сучасному світі, де жодні природні кордони не є перешкодою для спілкування між народами і самоізоляція будь-якої країни вочевидь є для неї шкідливою, важливе місце посідають різні форми міжнародного співробітництва.

Вивчення діяльності міжнародної організації, ідентифікації її місця на світовій арені розглядають кожним фахівцем зі свого куту зору.

Визначено, що міждержавні організації почали існування ще в XVII-XVIII ст., переважно як військові або торгові союзи чи угруповання. Починаючи з 50-х років XX ст., поступово виникла і зміцнилася система міжнародних організацій.

Нині у світі існує величезна кількість різноманітних блоків і союзів країн, які можна об'єднати у три групи: політичні (військово-політичні), економічні та змішані.

Головною метою політичних організацій є об'єднання країн, для яких політична мета діяльності має визначальний характер.

Однією з найбільш важливих з економічних галузей є фінансова, недарма її називають кровоносною системою економіки.

До змішаних блоків належать інтеграційні угруповання країн, метою яких є співробітництво в декількох сферах.

Серед чинників формування й розвитку системи міжнародних організацій останнім часом дедалі більшого значення набувають глобальні проблеми сучасності.

Новою проблемою, яка викликає велике занепокоєння та вимагає для свого рішення скоординованих зусиль міжнародних організацій та урядів усіх країн світу, є медична (санітарно-епідеміологічна). Про це свідчать події кінця грудня 2019 – початку березня 2020 року із глобальним розповсюдженням коронавірусної інфекції COVID-19.

На цьому фоні питання економічних домовленостей та співпраці в міжнародних організаціях відійшли на другий план і кожна країна почала закривати свої власні кордони задля забезпечення від зараження своїх громадян.

Таким чином, можемо спостерігати картину, коли власні інтереси держави стають переважаючими над інтересами організацій (зменшується довіра всередині міжнародних організацій). Проте, проявляється і зворотній тренд, адже ВООЗ стали довіряти набагато більше через її дії по недопущенню розповсюдження коронавірусу та виробленню рекомендацій національним урядам.

Таким чином, нові виклики привносять нові проблеми та рішення, й удосконалюють світовий політичний процес, адже саме його можна визначити як сукупність дій та взаємовідносин суб'єктів політики на міжнародній арені.

Досліджено, що у сучасній політичній науці важливою залишається розробка комплексного підходу до трактування багатосторонніх механізмів співробітництва між державами – міжнародних організацій як важливого елемента системи міжнародних відносин. Вирішення сучасних міжнародних проблем, викликів, що виникають в різних сферах управління та життєдіяльності, вимагають розробки нових моделей функціонування різних типів міжнародних організацій і повинні стати основою для ефективного відстоювання власних національних інтересів у рамках міжнародних політичних інститутів. Світ вже не буде таким, як раніше.

А Україна повинна отримати для себе нові знання, нових партнерів, нові ролі та перспективи залучення її до широкого кола співтовариств в міжнародних організаціях.

Ключові слова: міжнародна політика, міжнародні блоки, міжнародні організації, міжнародні відносини, глобалізація.

Durman Olena,

Associate Professor, Department of Public Administration and Local Self-Government, Kherson National Technical University, PhD in Public Administration, 75100, Kherson region, Oleshki, prov. Star, 14, tel: 0954278878, e-mail: ol.durman@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7829-9944>

INTEGRATION INFLUENCE OF INTERNATIONAL BLOCKS ON SOLVING INTERNATIONAL PROBLEMS

Abstract. The statement of the problem in the article determines that in the modern world, where no natural borders are an obstacle to communication between peoples and self-isolation of any country is obviously harmful to it, various forms of international cooperation occupy an important place.

The study of the activities of an international organization, the identification of its place on the world stage are considered by each specialist from their own angle of view.

It is determined that interstate organizations began to exist in the XVII-XVIII centuries, mainly as military or trade unions or groups. Since the 1950s, a system of international organizations has gradually emerged and strengthened.

Now in the world there are a huge number of different blocs and alliances of countries that can be combined into three groups: political (military-political), economic and mixed.

The main goal of political organizations is to unite countries for which the political goal of activity is decisive.

One of the most important in economic sectors is the financial one, not without reason it is called the circulatory system of the economy.

Mixed blocs include integration groupings of countries whose goal is cooperation in several areas.

Among the factors of formation and development of the system of international organizations, the global problems of today have become increasingly important.

A new problem that causes great concern and requires the coordinated efforts of international organizations and governments of all countries of the world for its solution is the medical (sanitary and epidemiological). This is evidenced by the events of the end of December 2019 – early March 2020 with the global spread of coronavirus infection COVID-19.

Against this background, the issue of economic arrangements and cooperation in international organizations receded into the background and the country began to close its own borders to protect its citizens from infection.

Thus, we can observe the picture when the state's own interests become predominant over the interests of organizations (trust within international organizations decreases). However, the reverse trend is also evident, because WHO has begun to trust much more because of its action to prevent the spread of coronavirus and to make recommendations to national governments.

Thus, new challenges bring new problems and solutions, and improve the global political process, because it can be defined as a set of actions and relationships between political actors in the international arena.

It is proved that in modern political science, the development of an integrated approach to the interpretation of multilateral mechanisms of cooperation between states – international organizations as an important element of the system of international relations remains important. The solution of modern international problems and challenges arising in various areas of management and life, require the development of new models of functioning of various types of international organizations and should be the basis for the effective upholding of their own national interests within the framework of international political institutions. The world will not be the same as before.

And Ukraine should acquire new knowledge, new partners, new roles and prospects for attracting it to a wide range of communities in international organizations.

Keywords: international politics, international blocs, international organizations, international relations, globalization.

Постановка проблеми. У сучасному світі, де жодні природні кордони не є перешкодою для спілкування між народами і самоізоляція будь-якої країни вочевидь є для неї шкідливою, важливе місце посідають різні форми міжнародного співробітництва. Однією з таких форм є міжнародні організації – об'єднання держав або національних громад, у тому числі неурядового характеру, для досягнення загальних цілей у політиці, економіці, соціальній сфері, науці, культурі тощо. Міжнародна організація створюється на підставі угоди її учасників. При цьому діяльність кожної міжнародної організації регламентується її статутом [].

Глобальний характер міжнародних відносин та розширення сфер застосування міжнародних організацій привертає все більше уваги до міжнародних організацій серед науковців різних сфер наукового пізнання, починаючи від істориків та економістів і закінчуючи політологами, філологами, лінгвістами, правниками, соціологами, математиками та інших.

Вивчення діяльності міжнародної організації, ідентифікації її місця на світовій арені розглядають кожним фахівцем зі свого куту зору. Зрештою, і саме визначення міжнародної організації як механізму багатостороннього співробітництва увійшло в науковий обіг не так вже й давно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених присвятили увагу дослідженню діяльності міжнародних організацій. О. Кучик вивчав теоретико-методологічний аспект еволюції поняття міжнародної організації. В. Ачкасов, С. Ланцов, А. Голіков, Ю. Гріцак, Н. Казакова, В. Сідоров

та А. Дмитрієв і І. Балута аналізували роль міжнародних організацій у світовому процесі глобалізації. П. Маланчук, Е. Авдокушин, К. Смитиенко вивчали міжнародні економічні відносини.

Мета статті. Попри аналіз діяльності міжнародних організацій в окремих сферах економіки, вивчення міжнародних блоків, їх впливу на вирішення проблем, що виникають у нашому швидкозмінному світі, не отримало достатнього дослідження у науковій літературі. Тому дане дослідження присвячене класифікації міжнародних блоків та вивченню їх інтеграційного впливу на вирішення міжнародних проблем.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасної глобалізації виникли і отримали розвиток нові суб'єкти соціально-економічної діяльності, до яких відносяться і міжнародні організації. Міжнародна організація – це об'єднання держав, установ, фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету на підставі певних правил та процедур і діяльність яких виходить за межі національних кордонів. Особливістю міжнародних організацій як суб'єктів сучасної глобальної економіки є те, що вони, поряд з державними органами, є її регуляторами. Але на відміну від державних органів, міжнародні організації виконують регулюючі функції на наднаціональному рівні. Як регулятори міжнародні організації мають значний вплив на розвиток і спрямованість світової економіки, оскільки вони залучають в упорядкований процес чимало держав.

По суті, майже немає на світі держави, яка не була б членом якоїсь ор-

ганізації; більшість країн залучена до декількох організацій [2].

Отже, міжнародні організації, об'єднуючи у своїх рамках економічний, політичний, науковий потенціал різних держав-членів, володіють великими можливостями й можуть здійснювати принциповий вплив на розвиток світової економіки. Тому їх можна визнати стратегічно важливими суб'єктами державного розвитку [3].

Оскільки динаміка розширення застосування механізмів діяльності міжнародних організацій у сучасній світовій політиці зумовила постановку питання не лише визначення наукового змісту поняття «міжнародна організація», а й з'ясування суті та характеру діяльності цих утворень. Отож видається доцільним зробити короткий екскурс у минуле та сьогодення [4].

Міждержавні організації почали існування ще в XVII-XVIII ст., переважно як військові або торгові союзи чи угруповання. Починаючи з 50-х років ХХ ст., поступово виникла і зміцнилася система міжнародних організацій. Інтеграційні процеси, що виникли в Західній Європі, згодом охопили й інші райони світу, в тому числі країни Північної та Південної Америки, Південно-Східної Азії, Африки. Зростала не тільки кількість міжнародних організацій, а й їх ефективність, зміцнювалися зв'язки між країнами-учасницями. І якщо спочатку країни об'єднувалися для реалізації спільних політичних або воєнних цілей, а тільки потім починали реалізовувати економічні цілі, то в більш пізніші часи об'єднання розпочиналися з реалізації економічних цілей, а вже потім

відбувалася інтеграція політичних або воєнних цілей.

Так, наприклад, Організація Об'єднаних Націй починала формуватися для реалізації політичних цілей, насамперед, для захисту прав та свобод людини та підтримки миру і стабільності у міждержавних відносинах. Проте дуже швидко її діяльність почала поширюватися й через створення інших міжнародних структур, таких як ЮНЕСКО (культура), ВООЗ (охорона здоров'я) або ФАО (сільське господарство/продукти харчування).

Нині у світі існує величезна кількість різноманітних блоків і союзів країн, які можна об'єднати у три групи: політичні (військово-політичні), економічні та змішані [5].

Хоча головною метою політичних організацій є об'єднання країн, для яких політична мета діяльності має визначальний характер, проте, наприклад, Ліга арабських держав головною метою передбачає захист інтересів арабських країн в світі, координації діяльності для піднесення добробуту, для зміцнення політичної і культурної єдності країн-членів, узгодження дій у військовій сфері. Схожі цілі має Організація Ісламська конференція, але в основу її політичної діяльності покладено не національну, а конфесіональну солідарність. Політичний характер має Організація африканської єдності (ОАЄ), хоч серед її цілей є й економічні. В Європі також діють міжнародні організації, в яких політична функція є головною. Це – Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Організації воєнного, або оборонного, характеру тісно пов'язані з політичним типом організацій. Так,

Західноєвропейський союз є воєнно-політичною організацією. Маастрихтською декларацією (1991 р.) його визначено як «оборонну складову» Європейського Союзу (ЄС), проте ці дві організації поки що діють як самостійні. Чисто військовими за характером є Північно-Атлантична оборонна організація (НАТО), колишня Організація країн Варшавської угоди.

Основною метою діяльності політичних блоків є співробітництво країн-учасниць у політичній та військовій сферах, участь у створенні систем колективної оборони, співпраця щодо підтримки миру й безпеки на їх територіях та загалом у світі, координація зусиль для вирішення військово-політичних і правових проблем. Найбільш крупні з них.

Сьогодні, до таких блоків-організацій відносяться:

- Організація Північноатлантичного договору – НАТО.
- Організація безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).
- Організація Африканської єдності – ОАЄ.
- АНЗЮС. Тресторонній союз Австралії, Нової Зеландії та США.
- АНЗЮК. П'ятиторонній блок Великої Британії, Австралії, Нової Зеландії, Малайзії та Сінгапуру.
- Організація Американських держав – ОАД. Військово-політичний союз [Міжнародні організації та союзи. URL: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_krajin/mizhнародni_organizaciji_ta_sojuzi_politichni_bloki/64-1-0-851].

Україна сьогодні входить до ОБСЄ (з 1992 року), а у 2013 головувала в цій організації. Серед ключових пріорите-

тів головування України в ОБСЄ у 2013 році було врегулювання тривалих конфліктів, зміцнення заходів довіри і безпеки на просторі ОБСЄ, використання потенціалу Організації в забезпеченні енергетичної безпеки, сприяння економічному розвитку, в тому числі розбудові нових торговельних і транспортних коридорів [6].

До Конституції України у 2019 році було внесено зміни щодо євроінтеграційного та євроатлантичного курсів України [7], які були підтверджені і новим Президентом України В. Зеленським. Аналіз діяльності політичних військово-політичних блоків та використання їх можливостей для України ми плануємо розглянути в майбутніх дослідженнях, а сьогодні більше розглянемо економічні та економічно-політичні блоки (змішані).

Однією з найбільш важливих з економічних галузей є фінансова, недарма її називають кровоносною системою економіки. Адже ефективний розвиток і окремих компаній, і національних економік потребує відповідного фінансування. Це спричинило створення цілої системи міжнародних фінансових організацій (МФО), лідером якої є Світовий банк (World Bank, WB). Світовий банк – економічно-фінансова група, що складається з п'яти організацій:

- Міжнародний банк реконструкції й розвитку (МБРР). В основі діяльності МБРР – допомога країнам-членам в їх економічному розвитку, насамперед таким, що розвиваються. Ця міжнародна фінансово-кредитна установа, яка надає довгострокові кредити під державні програми тільки урядам та центральним банкам країн-членів [8]. Працює

в тісному співробітництві з Міжнародною асоціацією розвитку (МАР), діяльність якої спрямована, перш за все, на фінансування найменш розвинутих країн через заохочення розвитку приватного сектора, мобілізації внутрішніх і зовнішніх джерел капіталу [9]. Україна стала членом МАР у 2004 році.

- Міжнародна фінансова корпорація (МФК). Основною метою створення організації було сприяння зміцненню приватного сектору в країнах, що розвиваються, та країнах з перехідною економікою; надання допомоги в управлінні підприємствам за участю як іноземного капіталу, так і місцевих інвестицій; стимулювання надходження приватного капіталу у виробничу сферу [10]. Членство в МФК припускає і членство в МБРР, на сьогодні членами є близько 200 країн.

- Багатостороння агенція гарантування інвестицій (БАГІ), метою якої є сприяння спрямуванню прямих іноземних інвестицій у країни, що розвиваються, страхування від політичних ризиків та надання гарантій приватним інвесторам, а також надання консультаційних та інформаційних послуг [11]. Україна набула членства у 1994 році.

- Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС). Ця організація є великим міждержавним інститутом, який займається урегулюванням міжнародних інвестицій. Він має великий досвід у цій галузі. Держави домовилися про те, що МЦУІС є форумом для врегулювання суперечок між інвестором і державою в більшості міжнародних інвестиційних договорів і в численних інвестиційних законах і контрактах [12].

Міжнародний валютний фонд (МВФ), є ще однією фінансовою організацією, яка здійснює значний вплив на світову економіку і формування стратегій її розвитку [13]. МВФ підтримує міжнародну фінансову стабільність, що полегшує міжнародну торгівлю, сприяє зайнятості і стійкому економічному розвитку. МВФ керується і підзвітний своїм 189 країнам-членам. Основне завдання МВФ полягає в забезпеченні стабільності міжнародної валютної системи – системи обмінних курсів і міжнародних платежів, яка дозволяє країнам і їхнім громадянам здійснювати операції один з одним.

З метою підтримки стабільності і запобігання кризам в міжнародній валютній системі МВФ контролює політику країн-членів, а також національні, регіональні і глобальні економічні та фінансові події за допомогою офіційної системи, відомої як спостереження. МВФ надає консультації країнам-членам і просуває політику, спрямовану на сприяння економічній стабільності, зниження уразливості до економічних і фінансових криз і підвищення рівня життя.

Також організація надає кредити своїм країнам-членам, які відчувають реальні або потенційні проблеми з платіжним балансом, є основним обов'язком МВФ. Програми коригування по окремих країнам розробляються в тісному співробітництві з МВФ і підтримується фінансування МВФ, і поточна фінансова підтримка залежить від ефективного здійснення цих коригувань.

МВФ надає технічну допомогу і навчання, щоб допомогти країнам-членам у створенні більш

ефективних економічних інститутів і зміцненні відповідного людського потенціалу. Це включає, наприклад, розробку і реалізацію більш ефективних політик в сфері оподаткування та адміністрування, управління витратами, грошово-кредитної і валютної політики, нагляд і регулювання банківської і фінансової систем.

МВФ випускає міжнародний резервний актив, відомий як спеціальні права запозичення, або СДР, який може доповнювати офіційні резерви країн-членів як резервна валюта.

- Світовий банк і Міжнародний валютний фонд сформували основу сучасної інституціональної валютно-кредитної системи. Всі інші інститути, у тому числі регіональні, так чи інакше залежать від них, знаходяться під впливом їх економічної політики. Значною мірою це пояснюється тим, що країни, які входять до регіональних інститутів (наприклад, до Європейського інвестиційного банку), є водночас членами МВФ і Світового банку. Це підкреслює значний потенціал цих міжнародних фінансових організацій та їх принципово важливу роль у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку [14].

До змішаних блоків належать інтеграційні угруповання країн, метою яких є співробітництво в декількох сферах. Напрями співробітництва визначаються цілями створеної організації, а саме:

- Асоціація країн Південно-Східної Азії – АСЕАН (Association of South East Asian Nations – ASEAN). Геополітична та економічна міжнародна організація, до якої входять 10 країн, розташованих в Південно-Східній Азії, головною метою якої є прискорення

економічного розвитку та соціального прогресу в країнах-учасницях, захист миру та стабільності в регіоні, а також надання країнам-учасницям змоги мирного розв'язання спірних питань, яких між цими країнами доволі багато.

- Асоціація регіонального співробітництва країн Південної Азії – СААРК (South Asian Association of the regional Cooperation – SAARC). Метою діяльності цієї політико-економічної організації (8 країн) є сприяння добробуту народів Південної Азії та поліпшення їхньої якості життя; прискорити економічне зростання, соціальний прогрес та культурний розвиток у регіоні та надати всім людям можливість жити гідно та реалізовувати свій повний потенціал; сприяти та зміцненню колективної самостійності серед країн Південної Азії; сприяти взаємній довірі, розумінню та оцінці проблем один одного; сприяти активному співробітництву та взаємодопомозі в економічній, соціальній, культурній, технічній та науковій сферах; зміцнювати співпрацю з іншими країнами, що розвиваються; посилити співпрацю між собою на міжнародних форумах з питань спільних інтересів; співпрацювати з міжнародними та регіональними організаціями з подібними цілями та цілями [15].

- Карибське співтовариство – КАРИКОМ (Caribbean Community – CARICOM). Це політична й економічна організація із співробітництва у сферах торгівлі, кредиту, валютних відносин, координації економічної та зовнішньої політики.

- Ліга Арабських держав – ЛАД (League of Arab States – LAS). 22 держави арабського світу погоджуються

тримати тісне співробітництво в питаннях економіки, комунікації, культури, відмовляються від насильства як засобу врегулювання конфліктних ситуацій між членами, а також в конфліктах, в яких беруть участь не члени. Також було досягнуто згоди до співробітництва у військових справах [16].

- Організація «Ісламська конференція» – ОІК (Organization of the Islamic Conference – ОІС). Є другою за величиною міжурядовою організацією після Організації Об'єднаних Націй, в яку входять 57 держав, розташованих на чотирьох континентах. Організація – це колективний голос мусульманського світу, яка має на меті захист інтересів мусульманського світу в дусі союзництва міжнародного рівня. Пріоритетними галузями є питання миру і безпеки, боротьба з бідністю, боротьба з тероризмом, інвестиції та фінанси, продовольча безпека, наука і техніка, зміна клімату і стійкість, помірність, культура і міжконфесійна гармонія, розширення прав і можливостей жінок [17].

- Співдружність націй (Commonwealth). Була створена 1947 року. Це добровільна асоціація незалежних держав, символом якої є британський монарх, визнаний главою Співдружності [18]. Ця організація співпрацює в спільних інтересах своїх народів і в сприянні міжнародному взаєморозумінню, і миру в усьому світі і впливає на міжнародне співтовариство в благо всіх через прагнення до спільних принципів і цінностей.

- Співдружність Незалежних Держав – СНД. Союз майже всіх колишніх республік Радянського Союзу (крім країн Прибалтики). В 2008 році зі складу СНД вийшла Грузія на знак

протесту проти російсько-грузинської війни, а в 2018 році внаслідок агресії на Сході України про припинення свого асоційованого членства в СНД заявила Україна [19]. Про ці процеси докладно згадувалося в [20].

Світова організація торгівлі (СОТ) – головний міжнародний регулятор світової торгівлі. Стратегічною метою СОТ є лібералізація світової торгівлі, усунення дискримінаційних перешкод на шляху потоків товарів та послуг, вільний доступ до національних ринків і джерел сировини. Мета СОТ зумовлює її функції:

- а) нагляд за станом світової торгівлі та надання консультацій з питань управління в галузі міжнародної торгівлі;

- б) забезпечення механізмів розв'язання міжнародних торговельних спорів;

- в) розроблення і прийняття світових стандартів торгівлі;

- г) нагляд за торговельною політикою країн;

- д) обговорення нагальних проблем міжнародної торгівлі.

Особливе місце серед всіх міжнародних організацій посідає Організація Об'єднаних Націй (ООН) – це глобальна, універсальна, багатофункціональна, міждержавна організація. Переважна більшість програм, комісій, спеціалізованих закладів, фондів ООН спрямована на регулювання економічного співробітництва між її членами. Серед спеціалізованих закладів є могутні організації, які беззаперечно керують сьогодні найважливішими сферами міжнародної економіки, – МВФ, Світовий банк, Світова організація торгівлі.

В структурі ООН є органи, що регулюють міжнародні економічні відносини на галузевому рівні:

- Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО),
- Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО),
- Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО) тощо:
- координують співробітництво між країнами на регіональному рівні регіональні комісії Економічної і соціальної ради ООН (ЕКОСОР).

ООН своєчасно реагує на політичні і економічні зрушення, що відбуваються у світі. Наприклад, з розпадом колоніальної системи у середині ХХ ст. виникла велика група країн, що розвиваються. Цим державам конче необхідна економічна допомога. ООН взяла на себе основне завдання з вирішення проблеми [Козак Ю. Г. Міжнародні стратегії економічного розвитку. К. Центр навчальної літератури. 2009. 356 с.]. Було утворено:

- Міжнародну асоціацію розвитку (МАР), головна мета якої – кредитування саме цієї групи країн;
- Програму розвитку Організація Об'єднаних Націй (ПРООН), що також спрямована насамперед на допомогу країнам, що розвиваються;
- Конференцію з торгівлі й розвитку (ЮНКТАД) та Організацію з промислового розвитку (ЮНІДО) з аналогічними пріоритетами.

Крім того, ООН опікується проблемою безпеки, у тому числі в економічній сфері.

Отже, ООН як глобальна, універсальна, багатофункціональна, міждержавна організація, яка охоплює своєю діяльністю майже всі сфери діяльності людства, у тому числі економічну, має

надзвичайно великий вплив на формування міжнародних економічних стратегій. Найвідоміші стратегії економічного розвитку, розроблені структурами ООН, були покладені в основу програм, що мали назву Декади економічного розвитку.

Міжнародні організації, посівши важливе місце у процесі здійснення міжнародної політики, отримали й певні ідентифікативні атрибути – ознаки, характеристики, риси тощо. Французький дослідник Ш. Зоргбіб виділив три характеристики, які є притаманними для міжнародних організацій сучасності:

- політична воля щодо співробітництва, зафіксована в установчому договорі;
- постійно діючий апарат, який забезпечує правонаступність у розвитку міжнародної організації;
- автономність компетенцій та рішень [21].

Водночас, ряд авторів виокремлюють міждержавні відносини в окрему теоретичну одиницю, наголошуючи, що у даному аспекті провідними акторами є саме держави, а не міжнародні організації. Так, на думку Г. Перепелиці, держава як традиційний актор міждержавних відносин визначається політичним режимом, формою державного устрою, типом економічних відносин, характером соціальних відносин у суспільстві [22]. Держава також визначає роль політичної складової у міжнародних відносинах, адже поки існує держава як політичний інститут, початковим критерієм міжнародних відносин лишаються національний суверенітет і міждержавні кордони.

Погоджуючись з твердженням Г. Перепелиці, слід зазначити, що кож-

на держава, входячи в ту чи іншу міжнародну організацію, переслідує свою мету та цілі, взаємодіє з іншими державами у спосіб, прийнятий у цій організації.

Усю ж сукупність взаємодій – як національних держав, так і міжнародних організацій – включає поняття міжнародної політики. Як зазначає Л. Герасіна, міжнародна політика має широкий соціальний вимір, оскільки характеризує взаємодію щонайменше двох і більше країн та міжнародних організацій. Вона також може охоплювати відразу всі сторони взаємозв'язків між політичними суб'єктами світової спільноти. Втім, її ключовою особливістю є відсутність у світовій спільноті єдиного центру влади та управління, тому визначити «нередуковану» специфіку міжнародних відносин досить важко, адже вони відрізняються надзвичайною складністю [23].

Зв'язок між міжнародними відносинами та міжнародними організаціями має структурно-логічний характер, міжнародні організації, згідно формально-юридичного підходу, є суб'єктами міжнародних відносин, як і держави та міжнародні рухи. І якщо перші міжнародні організації носили неполітичний характер, то у контексті глобалізованого світу та домінуючих інтеграційних процесів, саме політична складова стала відігравати провідну роль.

Неабияку роль у формуванні системи міжнародних організацій відіграє політичний чинник. Вирішення багатьох політичних проблем протягом історії людства державні діячі намагались здійснити утворенням союзів держав, блоків, пактів. Найчастіше такі міждержавні утворення мали пе-

реважно воєнну спрямованість і розпадалися зі зміною політичної ситуації в світі.

Серед чинників формування й розвитку системи міжнародних організацій останнім часом дедалі більшого значення набувають глобальні проблеми сучасності. Це такі проблеми, які охоплюють увесь світ або значну його частину і не можуть бути вирішені кожною країною поодиноці. До них відносяться: проблема обмеженості природних ресурсів; екологічна проблема; демографічна проблема; проблема роззброєння; продовольча проблема. Більшість із цих проблем вирішуються у рамках діяльності міжнародних організацій, проте не завжди таке може бути, адже світ розвивається і виникають нові проблеми (виклики).

Новою проблемою, яка викликає велике занепокоєння та вимагає для свого рішення скоординованих зусиль міжнародних організацій та урядів усіх країн світу, є медична (санітарно-епідеміологічна). Про це свідчать події кінця грудня 2019 – початку березня 2020 року із глобальним розповсюдженням коронавірусної інфекції COVID-19.

Спалах захворювання розпочався в середині грудня 2019 року в місті Ухань у центральному Китаї з виявлення в місцевих мешканців пневмонії невідомого походження, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 [24]. Вірус SARS-CoV-2 передається від людини до людини через краплинки слизу, що їх виділяє хвора людина. Вірус зберігається на різних поверхнях впродовж багатьох годин, що дозволяє йому легко поширюватися.

Влада Китаю доволі швидко зробила дії, що перешкоджають його

розповсюдженню (закриття кордонів, жорсткий карантин на заражених територіях), проте спалах у Китаї швидко перекинувся на держави Східної Азії, а через авіасполучення з Уханю й до інших країн. Уже в лютому 2020 року спалахи відбулися в Південній Кореї, Ірані, Італії, США, а в середині березня головним центром епідемії стала Європа. Станом на 20 березня в світі хворіє близько 250 тисяч осіб, більше 10 тисяч загинули [25].

Всесвітня Організація Охорони Здоров'я (ВООЗ) 11 березня 2020 року офіційно оголосила пандемію коронавірусу у світі [1]. Державні органи багатьох країн здійснюють надзвичайні заходи зі стримування пандемії. Дії китайського уряду в провінції Хубей були названі безпрецедентними за ефективністю. Багато країн Європи та США у першій половині березня закрили свої кордони, а також авіа- та наземне сполучення. Серед заходів також ізоляція хворих, закриття на карантин навчальних, торговельних, розважальних закладів, заборона масових заходів, обмеження пересування людей тощо. Пандемія спричинила скасування масових і міжнародних подій, скорочення торгівлі та падіння економічних показників.

На цьому фоні питання економічних домовленостей та співпраці в міжнародних організаціях відійшли на другий план і кожна країна почала закривати свої власні кордони задля забезпечення від зараження своїх громадян. Такі дії призводять до спаду економік багатьох прибуткових сфер (туризм, виробництво, авіація та інше), проте дають можливість зберегти населення від зараження.

Таким чином, можемо спостерігати картину, коли власні інтереси держави стають переважаючими над інтересами організацій (зменшується довіра всередині міжнародних організацій). Проте, проявляється і зворотній тренд, адже ВООЗ стали довіряти набагато більше через її дії по недопущенню розповсюдження коронавірусу та виробленню рекомендацій національним урядам.

Таким чином, нові виклики привносять нові проблеми та рішення, й удосконалюють світовий політичний процес, адже саме його можна визначити як сукупність дій та взаємовідносин суб'єктів політики на міжнародній арені. В рамках цього процесу національні чи внутрішньодержавні політичні явища і процеси, які мають міжнародне значення, виходять на перший план і стають цікавими для всього світу.

Висновки. У сучасній політичній науці важливою залишається розробка комплексного підходу до трактування багатосторонніх механізмів співробітництва між державами – міжнародних організацій як важливого елемента системи міжнародних відносин. Вирішення сучасних міжнародних проблем, викликів, що виникають в різних сферах управління та життєдіяльності, вимагають розробки нових моделей функціонування різних типів міжнародних організацій і повинні стати основою для ефективного відстоювання власних національних інтересів у рамках міжнародних політичних інститутів. Світ вже не буде таким, як раніше.

А Україна повинна отримати для себе нові знання, нових партнерів, нові ролі та перспективи залучення

її до широкого кола співтовариств в міжнародних організаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Міжнародні організації світу. URL: <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/400-mizhnarodni-organizatsiji-svitu>

2. Козак Ю. Г. Міжнародні організації. К. Центр навчальної літератури. 2007. 440 с.

3. Козак Ю. Г. Міжнародні стратегії економічного розвитку. К. Центр навчальної літератури. 2009. 356 с.

4. Кучик О. Еволюція поняття міжнародної організації: теоретико-методологічний аспект. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2012. Випуск 30. С. 24-32. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2012_30_6.pdf

5. Міжнародні організації та союзи. URL: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_krajn/mizhnarodni_organizaciji_ta_sojuzi_politichni_bloki/64-1-0-851

6. Україна-ОБСЄ. URL: <https://web.archive.org/web/20101024160444/http://diaspora.ukrinform.ua/news-41.html>

7. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n2>

8. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. URL: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/who-we-are/ibrd>

9. Колосова В. П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. Фінанси України. 2014. № 11. С. 33-47.

10. Міжнародна фінансова корпорація. Група Світового Банку. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/multilingual_ext_content/ifc_external_corporate_site/home_ru

11. Multilateral Investment Guarantee Agency. URL: <http://www.miga.org/>

12. International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID). URL: <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/default.aspx>

13. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance>

14. Марків Г. В. Реалії та перспективи співпраці України з Міжнародним валютним фондом. Інноваційна економіка. 2013. № 10. С. 11-15

15. South Asian Association for Regional Cooperation. URL: <http://saarcsec.org/about-saarc>

16. League of Arab States. URL: <https://www.arableagueonline.org/>

17. Organization of the Islamic Conference. URL: <https://www.oic-oci.org/>

18. Commonwealth. URL: <https://thecommonwealth.org/>

19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 травня 2018 року «Про припинення дії для України окремих міжнародних договорів, укладених у рамках Співдружності Незалежних Держав»: Указ Президента України від 19.05.2018 р. №139/2018. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1392018-24202>

20. Дурман О. Л. Розвиток зовнішньої політики та становлення зовнішньополітичних структур України: історичний аспект. Держава та регіони: науково-видавничий журнал. Серія: Державне управління, № 4 (68) Запоріжжя. 2019. С. 22-30.

21. Zorgbibe Ch. Les organizations internationales. Fr. 1997. 127 p.

22. Перепелиця Г. Як жити, відрізняючись, але в гармонії. Теоретичні аспекти міждержавних відносин. Політика і час. Одеса. 2002. №4. – С.50-64.

23. Герасіна Л. Розвиток міжнародних політичних відносин за умов глобальної реконструкції світу. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 4. С. 88-98.

24. COVID-19 | SARS-CoV-2 Coronavirus Portal. URL: <https://globalbiodefense.com/novel-coronavirus-covid-19-portal/>

25. ВООЗ оголосила пандемію коронавірусу у світі. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/voz-obyavil-pandemiyu-mire-koronavirusa-1583944378.html>

REFERENCES:

1. Mizhnarodni orhanizatsiyi svitu [International organizations of the world]. (n.d.). geograf.com.ua. Retrieved from <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/400-mizhnarodni-organizatsiji-svitu> [in Ukrainian].

2. Kozak, Yu. H. (2007). Mizhnarodni orhanizatsiyi [International organizations]. Kyiv: Tsentr navchalnoyi literatury [in Ukrainian].

3. Kozak, Yu. H. (2009). Mizhnarodni stratehiyi ekonomichnoho rozvytku [International strategies for economic development]. Kyiv: Tsentr navchalnoyi literatury [in Ukrainian].

4. Kuchyk, O. (2012). Evolyutsiya ponyattya mizhnarodnoyi orhanizatsiyi: teoretyko-metodolohichny aspekt [Evolution of the Concept of International Organization: Theoretical and Methodological Aspect]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii mizhnarodni vidnosyny – Visnyk of the Lviv University. Series International Relations, 30, 24-32 Retrieved from https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2012_30_6.pdf [in Ukrainian].

5. Mizhnarodni orhanizatsiyi ta soyuzy [International organizations and unions]. (n.d.). geograf.com.ua. Retrieved from http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/

ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_krajn/mizhnarodni_organizatsiji_ta_sojuzy_politichni_bloki/64-1-0-851 [in Ukrainian].

6. Ukrayina-OBSYE [Ukraine-OSCE]. web.archive.org. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20101024160444/http://diaspora.ukrinform.ua/news-41.html> [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmin do Konstytutsiyi Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttya povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeyskomu Soyuzi ta v Orhanizatsiyi Pivnichnoatlantychnoho dohovoru)» : vid 7 lyutoho 2019 roku № 2680-VIII [Law of Ukraine «On amendments to the Constitution of Ukraine (concerning the strategic course of the state for the acquisition of full membership of Ukraine in the European Union and in the Organization of the North Atlantic Treaty)» from February 7 2019, № 2680-VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n2> [in Ukrainian].

8. Mizhnarodnyy bank rekonstruktsiyi ta rozvytku [International Bank for Reconstruction and Development]. www.vsemirnyjbank.org. Retrieved from <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/who-we-are/ibrd> [in Ukrainian].

9. Kolosova, V. P. (2014). Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnyimi finansovymi orhanizatsiyami: suchasnyy stan ta perspektyvy rozshyrennya [Cooperation of Ukraine with International Financial Organizations: Current State and Prospects for Expansion]. Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine, 11, 33-47 [in Ukrainian].

10. Mizhnarodna finansova korporatsiya. Hrupa Svitovoho Banku [International Finance Corporation. World Bank Group]. www.ifc.org. Retrieved from https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/multilingual_ext_content/ifc_external_corporate_site/home_ru [in Ukrainian]

11. Site of Multilateral Investment Guarantee Agency. www.miga.org. Retrieved from <http://www.miga.org/> [in English].

12. About International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID). icsid.worldbank.org. Retrieved from <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/default.aspx> [in English].

13. About International Monetary Fund. www.imf.org. Retrieved from <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance> [in English].

14. Markiv, H. V. (2013). Realiyi ta perspektyvy spivpratsi Ukrainy z Mizhnarodnym valyutnym fondom [Realities and prospects of cooperation of Ukraine with the International Monetary Fund]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 10, 11-15 [in Ukrainian].

15. About South Asian Association for Regional Cooperation. saarc-sec.org. Retrieved from <http://saarc-sec.org/about-saarc> [in English].

16. Site of League of Arab States. www.arableagueonline.org. Retrieved from <https://www.arableagueonline.org/> [in English].

17. Site of Organization of the Islamic Conference. www.oic-oci.org. Retrieved from <https://www.oic-oci.org/> [in English].

18. Site of The Commonwealth. thecommonwealth.org. Retrieved from <https://thecommonwealth.org/> [in English].

19. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro rishennya Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 2 travnya 2018 roku «Pro prypynennya diyi dlya Ukrainy okremykh mizhnarodnykh dohovoriv, ukladenykh u ramkakh Spivdruzhnosti Nezaleznykh Derzhav” : vid 19.05.2018 r., № 139/2018 [Decree of the President of Ukraine “On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of May 2, 2018 “On termination for Ukraine of certain international treaties concluded within the framework of the Commonwealth of Independent States” from 19.05.2018, № 139/2018]. (2018). www.president.gov.ua. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/1392018-24202> [in Ukrainian].

20. Durman, O. L. (2019). Rozvytok zovnishnoyi polityky ta stanovlennya

zovnishnopolitychnykh struktur Ukrainy: istorychnyy aspekt [Development of foreign policy and formation of foreign policy structures of Ukraine: historical aspect]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnya – State and regions. Series: Public Administration*, 4 (68), 22-30 [in Ukrainian].

21. Zorgbibe, Ch. (1991). *Les organisations internationales*. Paris [in Français].

22. Perepelytsya H. (2002). Yak zhyty, vidriznyayuchys, ale v harmoniyi. Teoretychni aspekty mizhderzhavnykh vidnosyn [How to live, different, but in harmony. Theoretical aspects of interstate relations]. *Polityka i chas – Politics and time*, 4, 50-64 [in Ukrainian].

23. Herasina, L. (2013). Rozvytok mizhnarodnykh politychnykh vidnosyn za umov hlobalnoi rekonstruktsiyi svitu [Development of International Political Relations in the Conditions of Global Reconstruction of the World]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriya: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, Philosophies of Law, Political Science, Sociology, 4, 88-98 [in Ukrainian].

24. COVID-19. SARS-CoV-2 Coronavirus Portal. globalbiodefense.com. Retrieved from <https://globalbiodefense.com/novel-coronavirus-covid-19-portal/> [in English].

25. Operativna informatsiya pro poshyrennya koronavirusnoi infektsiyi COVID-19 [On-line information on the spread of COVID-19 coronavirus infection]. (2020). moz.gov.ua. Retrieved from <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov-> [in Ukrainian].

26. VOOZ oholosyla pandemiyu koronavirusu u sviti [WHO has declared the world's pandemic coronavirus]. (2020). www.rbc.ua. Retrieved from <https://www.rbc.ua/ukr/news/voz-obyavil-pandemiyu-mire-koronavirusa-1583944378.html> [in Ukrainian].